

blev år 1834 medlem av Bibelkommissionen, och i samband därmed ville man önska, att några brottstycken ur hans egen översättning av Johannis evangelium och epistlar — de nytestamentliga skrifter, med vilka han kände starkast andefrändskap — hade tagits med.

Dr Olssons egna ord i boken inskränka sig anspråkslöst till korta sammanbindande satser och notiser. Det är i själva urvalet han har nedlagt sin möda och insikt. Måtte nu verket få tjäna sitt syfte: att upplysa vår fåkunniga tid om värdet av det arv, som Wallin har efterlätit, och att på nytt göra detta arv fruktbart. Givetvis gäller det först och sist att ånyo inträda i ett mycket tacksammt och hängivet förhållande till Wallins psalmer; det är ändå de, som framom alla andra ge någon realitet åt trossynen av det svenska Sion.

Bo Sture Wiking.

Recensioner.

Kyrkomusik.

I dessa spalter har tidigare påpekats den stora bristen på kyrkligt och musikaliskt värdefulla solosånger. Som ett led i botandet av denna brist har på Nord. Musikförlaget utkommit ett mycket vackert häfte med »*Andliga sånger och arior*» av *J. S. Bach*. Urvalet är hämtat ur Schmellis sångbok och ur Anna Magdalena Bachs notbok. Häftet är musikaliskt och textligt redigerat av resp. *Mogens Wöldike* och *Arthur Adell*, och rekommenderas synnerligen varmt. Här finns musikalisk högklassig solosång för de flesta kyrkliga sammanhang. Den föreliggande upplagan har sångerna i två sättningar: hög och låg.

Norbengs Musikförlag, Västerås, har en hel del värdefull kyrkomusik utgiven. Två nya körblad skall här omnämnas. Det ena upptager två Hass-

ler-sättningar: »Uppstånden är vår Herre Krist» och »Att bedja Gud han själv oss bjöd». Hasslers körsättningar kan överhuvudtaget livligt rekommenderas. De äro alla utomordentligt vackra och väcklingande, om man har rätt uppfattning om sångsätt, och de allra flesta äro tekniskt överkomliga även för körer med mindre resurser. — På det andra bladet från Norbengs finner vi en mycket vacker sång av *J. Brahms*, »Se jag en främling är och gäst». Den kommer säkerligen och med rätta att mottagas med tacksamhet.

Fyra orgelkompositioner av samtida svenska kyrkomusiker vänta på anmälan. Ett av häftena bär namnet »Himmelriket är nära» och består av en serie »orgelbeträktelser över *Gust. Nordqvists* koral till sv. ps. 48» av *Reinhold Andersson*, *J. Nyvall*, *Daniel Olsson*, *Alb. Rumbäck* och *Einar*

Skagerberg. Ohämmand subjektivism är kanske oftast av ondo i kyrkomusikaliska sammanhang, med en stil som stelnar i vedertagna manér och klichéer frestas att bliva tråkig i längden. Stilen är »den vanliga» i dessa stycken, — i alla utom i det sista av Skagerberg, som ärligt och ohämmand bekänner ett annat stilideal än sina i häftet representerade kamrater. Hans »Fantasi» tynges av en inte precis tilltalande kromatik, som förräder sympatier för Reger. (Och naturligtvis är Reger värd sympatier!) Nord. Musikförlaget står för utgivningen.

Ett musikaliskt föga övertygande verk är A. G. Joelssons »Fuga» på Norbergs.

I de två återstående orgelkompositionerna finner man en vilja till förnyelse, ett sätt att komponera, som dock vill tillvarata de musikaliska grundprinciper som gångna andliga storhetstider skänkt oss. Naturligtvis finns även i denna nya musik mycket att diskutera, men vad som är välgörande är den friska viljan att pröva det nya med det gamla som grund. Faran till manér hotar dock i vilken stil man än skriver. I G. Thyrestams »Preludium och fuga nr 3 i B» (Norbergs) uppskattar man en viss rytmisk och melodisk vitalitet, men observerar en farlig benägenhet hos komponisten att vilja fastna i en ensidig och fantasilös harmonik, som främst bygger på kvartintervallet. Man bör se upp med sådana frestelser. Vägen till fördjupning heter bön och arbete, studier och övning. — Nord. Musikförlaget har utgivit en »Tocatta» för orgel av Einar Wallvik. Även denna komposition visar ett friskt grepp på uppgiften och vilja till frigörelse från schabloner. Om man skall våga sig på att visa på svagheter, så skulle det vara detta att

stycket på sina ställen förefaller vara litet för oorganiserat i tonalt hänseende. En del stegringar i linjen får nog också något för tvära upplösningar. I det första pedalsolot t. ex. finns det absolut mera kraft kvar, som ej får utveckla sig.

Här skall till sist omnämnas ett häfte, som utgivits av Sveriges Korförbunds förlag, »Spela och sjung», musik för körer och musikcirkel. Här presenteras nio profana körsättningar för röster och instrument, hämtade från renässansens och barockens rika litteratur, och redigerade av Herbert Connor och Eric Ericson. Detta häfte skänker möjlighet till ett äkta, gemensamt musicerande i ungdomsklubbar och i all sällskaplig samvaro, där man tycker om att spela och sjunga. Det är föredömligt redigerat med vederhäftig kunskap om nämnda tids epokers musikaliska utförandepaxis. En »etta» på omslagspärmen låter ana flera utgivningar, vilka redan nu hälsas med glädje.

* *
*

För att övergå till kyrklig vokalmusik så har Gunnar Hjort ombesörjt en svensk version av Buxtehudekantaten »Nichts soll uns scheiden von der Liebe Gottes», »Vad kan oss skilja från Guds kärlek». Kantaten, som är utförbar med trestämmig kör och tre instrument och generalbas, bör vara ett välkommet och värdefullt tillskott till de tidigare Buxtehudekantaterna på Bärenreiters förlag. Verket är ej tekniskt krävande och äger ett innerligt och levande musikaliskt uttryck. — Cesar Francks »Paris angelicus» har utkommit i bearbetning för bl. kör och pianoackompanjemang ad libitum av Josef Jons-

son. Det är ju ett s. k. »tacksamt stycke» och det kan utföras med god verkan. Alla här omnämnda utgåvor äro utgivna av Nordiska Musikförlaget.

Slutligen kan omnämnas en icke oäven sättning av Söderblom-koralen »I denna ljuva sommartid» utförd av Karl-Erik Svedlund och utkommen på Sveriges Körförbunds förlag.

*   *
*   *

Med tanke på att Günter Raphael är ett av de tyngst vägande namnen inom samtida tysk musik har det varit synnerligen intressant att taga del av de tre nyutgivna orgelverken, Op. 41, som nyligen utkommit på Nordiska Musikförlaget. Det rör sig om tre ganska stort upplagda kompositioner med var sin finsk koral som tematiskt stoff. Nr 1 är en »Fantasi och fuga», nr 2 en Partita och nr 3 en Passacaglia.

Vilken stilåskådning man än må ha beträffande kyrkomusik, så måste man beundra komponistens tekniska kunnande och kompositoriska gestaltungs-förmåga. Man lämnas absolut inte oberörd vid åhörandet av denna musik. — Partitan op. 41 nr 2 är det, såväl tekniskt som musikaliskt, tillgängligaste av verken. Stycket torde kunna anses för en pastisch, men en *bra* pastisch. Det är mycket användbart för organister i *allmänhet*, medan däremot de båda övriga verken lämpar sig mera för organister i *synnerhet*. D. v. s.: de fordrar en ganska god orgelteknik och en relativt stor orgel. Ett känsligt och »alltför» renlärt kyrkomusikersinne kanske reagerar mot kromatiken i dessa verk, men det måste sägas, att Raphael använder sig av kromatiken på ett

mycket skickligt sätt. Man får ganska ofta associationer till Reger, men annars tycker jag nog att Seb. Bachs ande svävar över denna musik. *Tysk* är den i varje fall, det känner man mycket tydligt. De tekniskt drivna organisterna böra tacksamt taga emot dessa stycken, och kanske vågar man föreslå åtminstone »Fantasi och fuga» en »god framtid» i den litet ytliga bemärkelsen att den antagligen kommer att bliva rätt vanlig på organisternas repertoar.

På Nordiska Musikförlaget har också utkommit ett vackert häfte med koraler och slutkören ur Seb. Bachs »Johannespassionen». Körpartituret är försett med såväl svensk som tysk text.

Albert Runbäck har gjort en synnerligen värdefull insats i kyrkomusikrörelsen i vårt land, inte minst när det har gällt att redigera häften med orgelmusik för praktiskt bruk vid kyrkliga förrättningar. Numera finns »kyrkligt värdig musik» utgiven för alla tillfällen; fina samlingar god musik att användas i kampen mot t. ex. »björksus» och operamarscher vid vigslar o. s. v. Runbäcks senaste tillskott till raden av orgelhäften är en samling egna preludier till de i evangelieboken föreslagna ingångs- och gradualpsalmerna, samt en bok med orgelmusik vid högmässans avslutning. Det första häftet har fått namnet »Efter sammanringningen» och innehåller preludier till ett 90-tal koraler. Runbäck använder nästan aldrig den annars så vanliga koralfugan. Hans preludier äro antingen orgelkoraler med cantus firmus i olika stämmor, eller äro de hållna i en allmänt imitativ form. Tonspråket är övervägande traditionellt och komponisten har lagt ner ett välgjort arbete på den kontrapunktiska utformningen.

Samlingen är utomordentligt användbar både för praktiskt bruk i gudstjänster och för studier i preludieringens svåra konst. Nästan alla förspelen äro utförbara på enmanualig orgel utan pedal. — Den andra samlingen redigerad av Rumbäck heter »Orgelmusik vid högmässans avslutning» och innehåller 65 orgelstycken. De äro uteslutande »fri» orgelmusik (ej förbundna med koraltmata), och äro valda med särskild tanke på lättspelthet och mindre orglar. Fem svenskar äro representerade och resten av tonsättarna äro namn från 16- och 1700-talen. Där finns gammal fin spansk, fransk och engelsk orgelmusik som omväxling till den vanligast förekommande tyska. Rumbäcks förord är mycket läsvärt med sina förnuftiga synpunkter på postludievalet.

En av de mest användbara samlingarna av gammal orgelmusik har under de sista åren varit Henry Wemans Orgelskola. Dess länge bebådade andra del har nu utkommit under namnet »Musica Organi». Den förnämliga boken börjar musikhistoriskt sett ungefär där den första delen slutar, och en av avsikterna med de båda banden har fullgjorts: tillsammans ge de en överskådlig bild av orgelmusikens utveckling från ett relativt tidigt stadium fram till stilen i de av Brahms' orgelkoraler, som avsluta »Musica Organi». Den nya samlingen är väl disponerad och urvalet av 1800-talsmusik förefaller vara klokt. I förordet gives en antydning om en eventuell tredje del, som i så fall skulle börja med Reger. Det borde kunna bli en fin samling inspirerande musik med Distler, Pepping, Burkhard, Micheelsen o. s. v., men man torde kunna förutspå vissa svårigheter med förlagsrätten.

Lars Edlund.

Kyrkokonst.

Dick Helander: Kristna symboler. Diakonistytelsen 1949. Kr. 5: 50.

I inledningen till denna bok anføres en definition på ordet symbol, som är ett yttre ting eller en handling med inre mening. I enlighet med en sådan tolkning blir hela den kyrkliga ikonografien en enda stor symbollära. Föreliggande bok omsluter sålunda inte bara kristna symboler i egentlig mening, alltså beteckningar för treenigheten, änglar, evangelister, kyrkan, döden och de yttersta tingen, djur, träd och växter samt dygder, laster, färg och tal utan också helgon, apostlar och kyrkofäder. Man kan ha olika åsikter om en sådan begreppsbestämning, men ifråga om nyttan av en kort sammanfattning av allt detta vill man gärna vara överens med författaren. Man är honom också djupt tacksam för denna lärorika bok. En konsthistoriker måste villigt erkänna, att en teolog kan vara rätt mannen att ge framställningen djup och liv —, n. b. den teolog, som äger kunskap om och intresse för de mångfaldiga konsthistoriska och lärdomshistoriska sammanhangen. Professor Helander har också lyckats i sitt uppsåt att ge en lättläst och sakrik skildring av ämnet. För den yngre generationen, som på grund av vår folkbildnings kvalitativt sjunkande nivå, är djupt okunnig om bibelns rika värld, är en sådan bok särskilt värdefull. Endast två önskemål kan anmälas: att boken kunde ha varit större och att det funnits en litteraturförteckning.

Bengt Cnattingius.